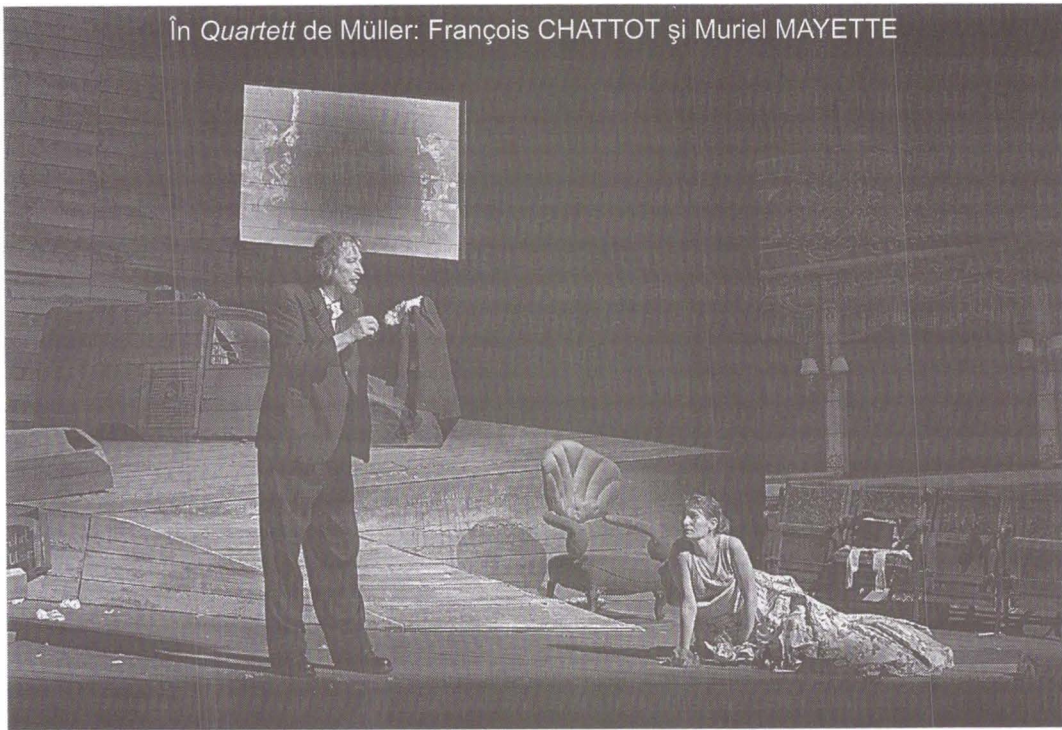

În *Quartett* de Müller: François CHATTOT și Muriel MAYETTE

Arma seducției

Pe seducători, ni-i imaginăm tineri, cinici și fermecători. În versiunea lui Matthias Langhoff a piesei *Quartett* de Heiner Müller, dramatizare după romanul lui Choderlos de Laclos, *Legături primejdioase*, viconte de Valmont și doamna de Merteuil sunt doar cinici. Ei sunt doi supraviețuitori ai celui de-al treilea război mondial, dezabuzăți, imunizați, care le-au văzut pe toate, le-au trăit pe toate, ce mai pot face altceva decât sex? Din când în când, revin la ambientul lor firesc, un salon din secolul al XVIII-lea, unde își reiau intrigile destinate a face rău fără sens. Versiunea regizorală a lui Matthias Langhoff are acea cursivitate capabilă să facă dreptate unui text inteligent. Dacă, în roman, marchiza dă sfaturi epistolare vicontelui în privința manevrelor apte de a seduce atât o soție virtuoasă, cât și o logodnică neprihănită, în piesă, viconte și marchiza își asumă, ei înșiși, identitățile victimelor, jucând, în modul cel mai teatral, arta seducției. Viconte se pune în rochia doamnei de Tourvel, marchiza își pune, peste masca proprie, masca îmblănită a domnișoarei de Volanges. Cvartetul este interpretat de un duet, ai cărui protagoniști își asumă și rolurile celor două persoane absente.

Matthias Langhoff este un regizor original și provocator. German, cu mamă evreică și tată comunist, s-a născut în exil. După război, familia revine în R.D.G. De profesie zidar, intră la *Berliner Ensemble* în 1961, unde, alături de Manfred Karge, pune în scenă piese de Brecht, bine aduse la zi. Particularitatea lui regizorală constă într-o atenție deosebită acordată decorului, format din spații eterogene, cum se întâmplă și în *Quartett*. Vedem, pe de o parte, fotoliul de salon și loja de

teatru care țin de secolul iluminismului și, pe de altă parte, automobilul delabrat, reziduu al distrucției aduse de un timp care n-a sosit, din fericire, încă. Producția spectacolului prezentat în festivalul UTE de la București este asumată de compania *Rumpelpumpel* (aluzie cehoviană), dar distribuția arată o clară recunoaștere a cine contează, *who's who*, pe scenă. Vicontele de Valmont este interpretat de François Chattot, directorul Teatrului Dijon-Bourgogne, iar marchiza de Merteuil, de însăși directoarea administrativă a Comediei Franceze, Muriel Mayette. Primul i-a comandat lui Langhoff un spectacol după *Hamlet*, contestat vehement de critică. Numai titlul acestui Hamlet în variantă cabaret spune multe: *În mantie roșie, dimineța trece prin roua strălucind ca sângele. Sau Ham. Și Ex de William Shakespeare. Un cabaret*. Muriel Mayette avea mare nevoie să se reinventeze ca actriță, după eșecul suferit ca directoare, în nefericitul proiect de mutare a Comediei Franceze la Bobigny, contestat vehement de societari. Ca urmare, a arătat tot ce e în stare. Având asemenea ași în mână, Langhoff nu putea da greș, cu excepția situației în care unul dintre ași s-ar fi dovedit a fi, de fapt, „dama de pică”. Nu a fost cazul. Cei doi actori au fost la mare înălțime, nu s-au concurat, ci au conlucrat, au fost moderni, interesați, fără să renunțe nimic din ceea ce cu greu au câștigat, respectiv dicția perfectă și autocontrolul permanent. Asezonarea spectacolului cu proiecții care treceau în revistă istoria secolului al XX-lea, evoluția ideilor despre erotism, fragmente de operă romantică, în contrast cu cruzimea lucidă a acțiunii, a dovedit cultura aleasă și gustul sigur ale regizorului. Mă miră faptul că, la asemenea standarde, s-a considerat potrivit să se introducă glumițe ieftine, crezute a avea cârlig la un anumit public. Replicile transpuse în românească stricată, însoțite de aparté-uri privind cunoașterea imperfectă a limbii de către partener, sunt trucuri care arată nevoia disperată, dar insuficient controlată, de a avea, cu orice preț, succes. Nu era cazul: publicul nostru mai are încă simțul francofoniei.

Vicontele de Valmont n-avea cum să știe că, în zona literaturii române, avea să-și găsească un urmaș în Nicolae Breban. Tema corupției prin seducție, jocul erotic ca metodă de supunere a celuiilalt, sexul ca instrument al puterii aveau să constituie substanța unora dintre cărțile sale. Revăzut la București, în versiunea dramatică a lui Heiner Müller, textul lui Choderlos de Laclos sună familiar, ca un roman brebanian.

Nebunia lui Shylock

Reprezentarea piesei lui Shakespeare, *Neguțătorul din Veneția*, este extrem de dificilă astăzi, din cauza sensibilităților ușor de rănit de orice afirmație suspectă de antisemitism. Shakespeare nu ia partea niciunuia dintre protagoniștii aflați în conflict, dar le dezvăluie cu luciditate motivațiile și le explică reacțiile.

La vremea când se întâmplă acțiunea piesei, Veneția era centrul lumii, ca astăzi New York-ul. Comerțul nu luase încă drumul oceanelor, orașele din nordul Europei erau încă modeste. La Veneția se mijlocea contactul dintre Est și Vest, pe acolo treceau mărfurile, acolo circulau banii.

Antonio, comerciantul venețian, care a investit în corăbii și în încărcătura lor, este în pană de lichidități, ca și băncile de azi. Nu se poate împrumuta decât de